

Fair Trade in overheidsopdrachten

Disclaimer: Hoewel bij het samenstellen van de inhoud van deze tekst de uiterste zorg is nagestreefd, kan FairTradeGemeente niet verzekeren dat de aangehaalde procedure 100% risicoloos is. FairTradeGemeente is dan ook niet verantwoordelijk voor eventuele fouten in de tekst of de interpretatie ervan.

Inleiding

Deze tekst is opgesteld ten behoeve van publieke overheden en/of hun aankoopdiensten. De tekst wil een aantal elementen aanreiken met betrekking tot overheidsopdrachten, specifiek met betrekking tot de vraag of het een overheid toegelaten is en onder welke voorwaarden, te verwijzen naar Fair Trade bij een aanbesteding.

Duurzaamheid speelt een steeds groter wordende rol in het maatschappelijk leven. Ook openbare diensten willen bij hun aankoopbeleid duurzame keuzes maken. Waar het gaat om de aankoop van producten uit de zgn. ontwikkelingslanden spelen, naast de sociale en milieuoverwegingen (-criteria), ook de economische criteria een cruciale rol. Het is daarbij, zeker voor een overheid die een voorbeeldfunctie vervult in de maatschappij, zaak te kiezen voor die producten die beantwoorden aan de 'hoogst mogelijke' standaarden (criteria) op het vlak van duurzaamheid (de drie pijlers van duurzaamheid).

Maar is het aanbestedende diensten toegelaten om in overheidsopdrachten met overwegingen van duurzame ontwikkeling - en inzonderheid Fair Trade - rekening te houden? Ja, aanbestedende diensten kunnen in hun overheidsopdrachten rechtsgeldig voor Fair Trade kiezen.

Fair Trade draagt immers bij tot de realisatie van een aantal fundamentele maatschappelijke objectieven, verwoord in onder meer de Europese wetgeving, zoals de strijd tegen armoede en de bevordering van een duurzame economische en sociale ontwikkeling in ontwikkelingslanden.

Onder welke voorwaarden kiezen voor Fair Trade?

1. Waarde van de opdracht is kleiner of gelijk aan 5.500 Euro (excl. BTW)

In dit geval vindt er een onderhandelingsprocedure plaats zonder bekendmaking via aanvaarde factuur. Indien mogelijk, worden meerdere leveranciers geraadpleegd. Fair Trade en haar criteria (zie bijlage) kunnen opgenomen worden in de uitleg naar de leverancier toe. Er zijn geen specifieke regels voor de manier waarop Fair Trade wordt opgenomen.

2. Waarde van de opdracht is kleiner of gelijk aan 67.000 Euro (excl. BTW)

In dit geval vindt er een onderhandelingsprocedure plaats zonder bekendmaking. Minstens drie leveranciers worden geraadpleegd om hun aanbod te vergelijken. Fair Trade en haar criteria (zie bijlage) kunnen opgenomen worden in de uitleg naar de leveranciers toe. Er zijn geen specifieke regels voor de manier waarop Fair Trade wordt opgenomen.

Let voor de vaststelling van de waarde van de opdracht wel op bij opeenvolgende leveringscontracten. Indien de opdrachten een zekere regelmaat vertonen of bestemd zijn om in de loop van een bepaalde periode te worden vernieuwd, dan wordt de waarde bepaald op basis van het bedrag dat gegund werd tijdens de vorige twaalf maanden of op basis van de raming voor de komende twaalf maanden of volledige looptijd van de opdracht.¹

3. Waarde van de opdracht is groter dan 67.000 Euro (excl. BTW)

In dit geval moet de aanbestedende dienst de overheidsopdracht gunnen bij aanbesteding of bij offerteaanvraag in overeenstemming met de vigerende wetgeving.

Op basis van de Europese regelgeving en de bestaande jurisprudentie, lijkt het aangewezen om Fair Trade **voornamelijk in het onderwerp (voorwerp) en uitvoeringsvoorwaarden** een rol te laten vervullen.

¹ Art. 28 KB 8 januari 1996.

Het onderwerp/voorwerp van de opdracht

In de aankondiging van de opdracht of de beschrijving van het voorwerp kan je verwijzen naar Fair Trade. Dit is een mogelijke formulering:

“Voedsel en dranken die geproduceerd worden volgens de principes van Fair Trade.” Het concept Fair Trade moet dan wel in het voorwerp van de opdracht verder worden toegelicht (zie bijlage).

De uitvoeringsvoorwaarden van de opdracht

Eén van de voorwaarden van de opdracht kan de aanbieder opleggen om bij de uitvoering rekening te houden met doelstellingen zoals de basisconventies van de Internationale Arbeidsorganisatie, het sociaal label², en de bescherming van het leefmilieu.³

Op deze manier kan ook verwezen worden naar een Europees of nationaal fairtradelabel, dat toegekend werd hetzij door een overheidsinstelling, hetzij door een onafhankelijke en door de overheid erkende instelling zoals WFTO (World Fair Trade Organization), EFTA (European Fair Trade Association) of FLO (Fairtrade Labelling Organizations International) en de keurmerkorganisaties die FLO-labels toekennen zoals Max Havelaar. Toch dient erop toegezien te worden dat de inschrijvers door middel van ieder ander nuttig geacht middel kunnen aantonen dat hun producten beantwoorden aan de vereiste specificaties (zie bijlage).

Formatted: Dutch
(Netherlands)

Voorbeeld van clause in de uitvoeringsvoorwaarden:

“Bijkomende uitvoeringsvoorwaarden: De inschrijver verbindt er zich toe ervoor te zorgen dat het voorgestelde product X dient geleverd te worden met naleving van volgende voorwaarden met betrekking tot Fair Trade: opsomming criteria van Fair Trade (zie bijlage).”

Verwijzing naar een keurmerk

De uitdrukkelijke verwijzing naar een keurmerk zoals Max Havelaar of FLO in de aanbesteding wordt nog steeds niet unaniem aanvaard en moet met de nodige omzichtigheid worden gehanteerd. Daarom moet steeds uitdrukkelijk vermeld worden dat de naleving van de specificaties van het betrokken keurmerk ook aangetoond kan worden door andere bewijsmiddelen, zoals bijvoorbeeld technische verslagen.

Voorbeeld van dergelijke clause:

“Het bewijs voor de naleving van de criteria van Fair Trade kan gestaafd worden door één van deze labels: Fairtrade Labelling Organizations International (FLO en/of bijvoorbeeld Max Havelaar) of de World Trade Organization (WFTO). Ook elk ander gelijkwaardig bewijs zoals een alternatief keurmerk en/of andere bewijsmiddelen, zijn geldig.”

² Wet ter bevordering van sociaal verantwoorde productie 27 februari 2002.

³ Art. 18bis Wet 24 december 1993 en Art. 40 nieuwe wet 15 juni 2006 (nog niet in werking).

Bijlage: Criteria Fair Trade

Een product is een fairtradeproduct indien de productiewijze minstens aan de volgende kenmerken in de drie pijlers voldoet:

Economische pijler

- > De aankoopprijs (of verkoopprijs, in hoofde van de producent in de OL – ontwikkelingslanden) moet te allen tijde en op systematische wijze de kosten van een duurzame bedrijfsvoering dekken, met inbegrip van alle sociale, milieu - en andere kosten (waaronder de certificatiekosten).
- > De betaling van de prijs van het product moet gebeuren bij de eerste voorlegging van een volledige set van (handels)-documenten.
- > Producenten ontvangen een extra premie, onafhankelijk van de wereldmarktprijs, op een systematische wijze ingewerkt in het prijszettingssysteem.
- > De aankoop van het product moet zo rechtstreeks mogelijk bij de producenten gebeuren.
- > Er bestaan stabiele handelsrelaties tussen producenten en aankopers. Deze stabiele handelsrelaties vertalen zich o.a. in langdurige en/of meerjarige contracten, en in aankoopplannen (sourcing plans) in hoofde van de aankopers etc. De aankoopplannen moeten min. 3 maand voor de aanvang van elke oogst (of het vervallen van het vorige aankoopplan) vernieuwd worden.
- > In de contracten tussen de producenten en de aankopers van koffie, moet de prijs vastgesteld worden 'at producer's call'.
- > Op vraag van de verkoper (de producenten) moet de aankoper tot 60% van de aankoopprijs via voorfinancieringsmechanismen ter beschikking stellen van de producent. De voorfinanciering moet minimum 8 weken voor de verzending van bijv. de koffie beschikbaar zijn voor de producent.

Sociale pijler

- > De groep van producenten beschikt over een organisatorische structuur die democratische controle door de leden mogelijk maakt (cfr. IAO-aanbeveling R.193) met inbegrip van een Algemene Vergadering (AV) die min 1 x /jaar samenkomt, met een boekhouding die toegankelijk is voor alle leden en op de AV wordt voorgelegd. Over de besteding van de extra premie en andere meerwaarden, die aan de aangesloten producenten wordt toegekend, wordt in de AV op een democratische manier beslist.
- > De groep producenten bestaat voor minimum 50% uit kleine boeren, d.i. boeren die niet structureel afhankelijk zijn van ingehuurde arbeid.
- > Geen discriminatie op basis van ras, kleur, seksuele voorkeur, religie, etnische of politieke voorkeur etc.
- > Geen gedwongen arbeid, geen kinderarbeid (onder de 15 jaar).
- > Arbeiders hebben het recht zich aan te sluiten bij een vakbond van hun keuze en collectieve arbeidsovereenkomsten af te sluiten.
- > Lonen zijn gelijk of hoger dan de Collectieve Arbeidsovereenkomsten in de respectievelijke sectoren en/of de regionale gemiddelden of de nationale wettelijke minimumlonen. Alle weddeschalen worden transparant gepubliceerd.
- > Lonen worden op een reguliere manier en op tijd uitbetaald, en transparant gedocumenteerd.
- > Werkplaatsen, arbeidsprocedures, machines, uitrusting worden goed onderhouden en zijn veilig.
- > Personen jonger dan 18 jaar, zwangere vrouwen, vrouwen die borstvoeding geven, mogen geen gevaarlijk werk uitvoeren.
- > De werkgever zorgt voor eerste hulp bij ongevallenkits, voor training en uitrusting zodat ongevallen op een snelle en veilige manier kunnen aangepakt worden.
- > Arbeiders moeten toegang hebben tot drinkbaar water en sanitaire voorzieningen.

Ecologische pijler

- > In de organisatie is een persoon aangesteld verantwoordelijk voor de uitwerking en de toepassing van een plan met betrekking tot het respecteren van de milieucriteria.
- > Geen product met verboden agrochemische producten mag gebruikt, verhandeld, of gekocht/verkocht worden door de organisatie.
- > Gebruikte agrochemische producten worden duidelijk "gemerkt", en enkel gebruikt voor die gewassen waarvoor ze aangekocht waren, op afzonderlijke plaatsen bewaard en na gebruik op een veilige manier verzameld en verwerkt.
- > Bij het gebruik/besproeien van/met agrochemische stoffen vanuit de lucht, worden er bufferzones gerespecteerd ten aanzien van waterlopen en aangrenzende bedrijven.
- > De organisatie past een plan toe waarbij erosie door wind, water, menselijke impact gereduceerd of voorkomen wordt.
- > De organisatie past een plan toe waarbij de vruchtbaarheid en de structuur van de bodem verbeterd wordt.
- > De organisatie zorgt er voor dat haar leden geen zaden noch andere gewassen gebruiken die genetisch gemodificeerd zijn.

Opmerking:

In bovenstaand document is er enkel melding gemaakt van de criteria met betrekking tot een aankoop van producten die aangekocht worden bij coöperatieven/groepen (van kleine familiale boeren) omdat koffie voor 100% afkomstig is van dit soort van familiale bedrijven.

In geval bij de aanbesteding producten zouden aangekocht worden afkomstig van grote plantages, zoals het geval kan zijn voor bijvoorbeeld fruit (ananas, mango's, avocado's) of thee, kan er verwezen worden naar specifieke criteria voor dit soort van bedrijven.